

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

7. srpna 2018 *

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání – Oblast působnosti –
Postoupení pohledávky – Smlouva o úvěru uzavřená se spotřebitelem – Kritéria pro posouzení
zneužívající povahy ujednání této smlouvy, které stanoví sazbu úroků z prodlení –
Důsledky zneužívající povahy ujednání“

Ve spojených věcech C-96/16 a C-94/17,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko) ze dne 2. února 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 17. února 2016, a rozhodnutím Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) ze dne 22. února 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 23. února 2017, v řízeních

Banco Santander SA

proti

Mahamadouvi Dembovi,

Mercedes Godoy Bonet (C-96/16),

a

Rafael Ramón Escobedo Cortés

proti

Banco de Sabadell SA (C-94/17),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. L. da Cruz Vilaça, předseda senátu, A. Tizzano (zpravodaj), místopředseda Soudního dvora, E. Levits, A. Borg Barthet a F. Biltgen, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: L. Carrasco Marco, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. ledna 2018,

* Jednací jazyk: španělština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Banco Santander SA A. M. Rodríguez Conde a J.-M. Rodríguez Cárcamem, abogados,
- za Banco de Sabadell SA A. M. Rodríguez Conde a J.-M. Rodríguez Cárcamem, abogados,
- za španělskou vládu V. Ester Casas, jako zmocněnkyní,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi J. Baquero Cruzem, N. Ruiz Garcíou a M. van Beekem, jakož i A. Cleenewerck de Crayencour, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 22. března 2018,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů, které mezi sebou vedou, v prvním případě, Banco Santander SA na jedné straně a Mercedes Godoy Bonet a Mahamadou Demba (C-96/16) na straně druhé, a ve druhém případě, Rafael Ramón Escobedo Cortés a Banco de Sabadell SA (C-94/17) ve věci plnění smluv o úvěru, které tyto strany uzavřely.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Třináctý bod odůvodnění směrnice 93/13 stanoví:

„vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní předpisy členských států, které přímo nebo nepřímo stanoví ujednání spotřebitelských smluv, neobsahují zneužívající ujednání; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy [...]; že v tomto ohledu ,závazné právní nebo správní předpisy“ v čl. 1 odst. 2 zahrnují také pravidla, která se v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak.“

- 4 Článek 1 této směrnice stanoví:

„1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se zneužívajících ujednání ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy [...] nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

5 Článek 3 odst. 1 a 3 uvedené směrnice stanoví:

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

[...]

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající.“

6 Článek 4 odst. 1 téže směrnice zní následovně:

„Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.“

7 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

8 Článek 7 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

9 Článek 8 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.“

10 Bod 1 písm. e) přílohy uvedené směrnice zahrnuje v rámci seznamu ujednání upravených v jejím čl. 3 odst. 3 ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je „zavázat spotřebitele, který neplní svůj závazek, k nepřiměřeně vysoké náhradě“.

Španělské právo

Ustanovení týkající se postoupení pohledávky

11 Článek 1535 Código Civil (občanský zákoník), který upravuje právo dlužníka odkoupit svůj dluh v případě postoupení pohledávky, stanoví:

„Pokud je sporná pohledávka postoupena, dlužník má právo, aby tato pohledávka zanikla tím, že uhradí postupníkovi cenu, kterou tento zaplatil, jakož i náklady, které vynaložil, a úroky z částky ode dne provedení této platby.

Pohledávka je považována za spornou tehdy, když je k soudu podána žaloba, jejímž předmětem je tato pohledávka.

Dlužník může uplatnit své právo ve lhůtě devíti dnů ode dne, kdy postupník předložil výzvu k zaplacení.“

- 12 Procesní nástupnictví postupníka pohledávky na místo postupitele v soudních řízeních je upraveno články 17 a 540 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon 1/2000 upravující občanský soudní řád) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575, dále jen „občanský soudní řád“), přičemž článek 17 se použije v rámci řízení nalézacího a článek 540 v rámci řízení vykonávacího.

Ustanovení týkající se zneužívajících ujednání

- 13 Článek 82 texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (přepřacované znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů), který byl schválen Real Decreto Legislativo 1/2007 (královské legislativní nařízení 1/2007) ze dne 16. listopadu 2007 (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181, dále jen „LGDCU“) stanoví:

„Všechna ustanovení, která nebyla individuálně sjednána, a všechny postupy, s nimiž nebyl výslovně projev souhlas, jsou považovány za zneužívající ujednání, jestliže v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

- 14 Článek 85 odst. 6 LGDCU stanoví, že za zneužívající jsou považována „ujednání, která zavazují spotřebitele a uživatele, který neplní své povinnosti, k nepřiměřeně vysoké náhradě“. Toto ustanovení provádí čl. 3 odst. 1 a 3 ve spojení s bodem 1 písm. e) přílohy směrnice 93/13 a zároveň uvádí, že ve španělském právu je druh ujednání popsany v uvedeném bodě 1 písm. e) považován vždy za zneužívající.

Judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)

- 15 Z předkládacího rozhodnutí ve věci C-94/17 vyplývá, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v rozsudcích č. 265/2015 ze dne 22. dubna 2015, č. 470/2015 ze dne 7. září 2015 a č. 469/2015 ze dne 8. září 2015 (dále jen „rozsudky ze dne 22. dubna, 7. a 8. září 2015“) konstatoval, že neexistují-li zákonná kritéria, z nichž by vyplývala jasná pravidla pro posouzení zneužívající povahy ujednání nesjednaného individuálně, které stanoví sazbu úroků z prodlení ve smlouvách o osobním úvěru uzavíraných se spotřebiteli, používají španělské prvostupňové a odvolací soudy různá kritéria. Z toho vyplývá velká právní nejistota a svévolné rozdíly v zacházení se spotřebiteli podle toho, který soud spor rozhoduje. Významné rozdíly existovaly i při určování důsledků případné zneužívající povahy těchto ujednání.
- 16 K ukončení této situace právní nejistoty a odstranění těchto rozdílů považoval Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) za nezbytné definovat kritéria pro posouzení zneužívající povahy uvedených ujednání a stanovit důsledky této zneužívající povahy.
- 17 Pro tyto účely Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) zaprvé uvedl, že podle čl. 85 odst. 6 LGDCU se za zneužívající považují ujednání, která zavazují spotřebitele, který neplní své povinnosti, k nepřiměřeně vysoké náhradě. Zadruhé pak zkoumal vnitrostátní ustanovení použitelná v případě prodlení dlužníka, pokud neexistuje dohoda mezi stranami v různých oblastech, jakož i sazby úroků z prodlení, které jsou obecně stanoveny ve smlouvách o úvěru, a jež byly se spotřebiteli individuálně sjednány.

- 18 Z této analýzy vyvodil, že za zneužívající musí být prohlášena ta individuálně nesjednaná ujednání smluv o osobním úvěru uzavřených se spotřebiteli, která stanoví úroky z prodlení splňující kritérium, podle něhož uvedená sazba úroků překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků, která byla dohodnuta mezi stranami smlouvy.
- 19 Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) totiž uvedl, že stanovení takové sazby úroků z prodlení vede k neodůvodněnému rozdílu ve srovnání s procentními sazbami upravenými vnitrostátními ustanoveními použitelnými v případě prodlení dlužníka uvedenými v bodě 17 tohoto rozsudku a že poskytovatel nebo prodávající nemůže rozumně očekávat, že by spotřebitel, s nímž by bylo jednáno spravedlivě, souhlasil v rámci individuálního vyjednávání s ujednáním stanovícím takovou sazbu úroků.
- 20 Stran důsledků zneužívající povahy dotýčných ujednání Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) konstatoval, že ve věcech, o kterých rozhodoval, sestávala sazba úroků z prodlení stanovená těmito ujednáními z navýšení sazby běžných úroků o určitý počet procentních bodů. Z toho vyvodil, že v případě, že by byla uvedená ujednání prohlášena za zneužívající, bylo by zapotřebí navýšení, které úroky z prodlení vykazují ve srovnání s běžnými úroky, zcela odstranit, takže budou nadále běžet pouze úroky z prodlení bez navýšení. Naopak měl za to, že není třeba eliminovat i uvedené běžné úroky, které si zachovávají svoji funkci protiplnění za poskytnutí půjčených peněz.
- 21 Řešení podané v rozsudcích ze dne 22. dubna, 7. a 8. září 2015 bylo rozsudky č. 705/2015 ze dne 23. prosince 2015, č. 79/2016 ze dne 18. února 2016 a č. 364/2016 ze dne 3. června 2016 rozšířeno na smlouvy o hypotečním úvěru.

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-96/16

- 22 Dne 2. listopadu 2009 a dne 22. září 2011 uzavřeli M. Demba a M. Godoy Bonet s bankovním ústavem Banco Santander SA dvě smlouvy o úvěru na částku 30 750 eur s datem splatnosti 2. listopadu 2014 v případě první smlouvy a na částku 32 153,63 eura s datem splatnosti 22. září 2019 u druhé smlouvy. V souladu se všeobecnými podmínkami těchto smluv byla u první smlouvy sazba běžných úroků 8,50 % a sazba úroků z prodlení 18,50 % a u druhé smlouvy 11,20 % pro běžné úroky a 23,70 % pro úroky z prodlení.
- 23 Vzhledem k tomu, že M. Demba a M. Godoy Bonet přestali platit Banco Santander měsíční splátky stanovené uvedenými smlouvami, prohlásil tento ústav tyto smlouvy za předčasně splatné a předložil předkládajícímu soudu, kterým je Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko), návrh na exekuci pohledávek vůči M. Dembovi a M. Godoy Bonet v celkové výši 53 664,14 eura.
- 24 Ačkoli není tato možnost uvedena v dotčených smlouvách, Banco Santander postoupila na základě relevantních ustanovení občanského zákoníku tyto pohledávky dne 16. června 2015 veřejnou listinou třetí osobě za odhadnutou částku 3 215,72 eura. Tato třetí osoba proto požádala o vstup do exekučního řízení na místo Banco Santander, která toto řízení zahájila u předkládajícího soudu.
- 25 Uvedený soud si není jistý ohledně případného práva M. Demby a M. Godoy Bonet na odkup svého dluhu, jenž by tím zanikl, a to tak, že by dotčené třetí osobě uhradili částku, kterou za dotčené postoupení zaplatila, zvýšenou o úroky, vynaložené náklady a výdaje.

- 26 V tomto ohledu uvedený soud zdůrazňuje, že článek 1535 občanského zákoníku sice takové právo na odkup zakotvuje, avšak omezuje je na takzvané „sporné“ pohledávky, tedy na ty, jež jsou předmětem sporu v rámci nalézacího řízení. Tento článek tak neupravuje možnost dlužníka uplatnit takové právo v rámci exekučního řízení o této pohledávce, jak je tomu ve věci v původním řízení, nebo v rámci mimosoudního postoupení, což podle předkládajícího soudu nezajišťuje dostatečnou ochranu zájmů spotřebitelů. Uvedený soud dodává, že taková ochrana není zajištěna ani články 17 a 540 občanského soudního řádu, které upravují nahrazení postupitele postupníkem v soudních řízeních, především proto, že tato ustanovení neupravují právo dlužníka na odkup zakotvené v článku 1535 občanského zákoníku.
- 27 V této souvislosti má předkládající soud pochybnosti zejména o tom, zda je s unijním právem a především se směrnicí 93/13 slučitelný postup, kdy prodávající nebo poskytovatel, aniž byla tato možnost stanovena ve zvláštním smluvním ujednání, postoupí či koupí pohledávku za nízkou cenu, aniž byl o tomto postoupení dlužník předem uvědomen nebo k němu dal souhlas a aniž mu byla dána možnost odkoupit svůj dluh, jenž by tím zanikl, a to tak, že uhradí postupníkovi částku, kterou za postoupení pohledávky zaplatil, zvýšenou o příslušné náklady, úroky a výdaje.
- 28 Dále si předkládající soud klade otázku ohledně skutečností, jež je třeba zohlednit pro posouzení případné zneužívající povahy ujednání smluv dotčených v původním řízení, která stanoví příslušnou sazbu úroků z prodlení, a ohledně důsledků, které je třeba z této zneužívající povahy vyvodit. V této souvislosti má pochybnosti o slučitelnosti judikatury obsažené v rozsudcích Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 22. dubna, 7. a 8. září 2015 se směrnicí 93/13.
- 29 Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) a) Je v souladu s unijním právem a konkrétně s článkem 38 [Listiny základních práv Evropské unie] a dále s čl. 4 odst. 2, článkem 12 a čl. 169 odst. 1 SFEU postup prodávajícího nebo poskytovatele spočívající v postoupení nebo nabytí pohledávky, aniž může dluh spotřebitele zaniknout tím, že posledně uvedený zaplatí postupníkovi cenu, úroky a náklady?
- b) Je tento postup prodávajícího nebo poskytovatele, který spočívá v nabytí dluhu spotřebitele za zanedbatelnou částku, aniž je o tom spotřebitel uvědomen nebo aniž s tím souhlasí, za situace, kdy tento postup není uveden ve všeobecných podmínkách nebo zneužívajícím ujednání obsaženém ve smlouvě a kdy spotřebiteli není dána možnost účastnit se této operace vykonáním práva na odkup, v souladu se zásadami uvedenými ve směrnici 93/13 a v širším kontextu se zásadou efektivit, jakož i s čl. 3 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 této směrnice?
- 2) a) Je za účelem zajištění ochrany spotřebitelů a uživatelů, jakož i dodržování judikatury, která ji prosazuje, stanovení jednoznačného kritéria, že v úvěrových smlouvách bez věcné záruky uzavřených se spotřebiteli je zneužívajícím takové ujednání, které není individuálně sjednáno a které stanoví sazbu úroků z prodlení překračující o více než dva procentní body sazbu běžných úroků, v souladu s unijním právem, se směrnicí 93/13 a konkrétně s jejím čl. 6 odst. 1 a [jejím] čl. 7 odst. 1?
- b) Je za účelem zajištění ochrany spotřebitelů a uživatelů, jakož i dodržování judikatury, která ji prosazuje, v souladu s unijním právem, směrnicí 93/13 a konkrétně s jejím čl. 6 odst. 1 a [jejím] čl. 7 odst. 1 stanovení důsledku, že [běžné] úroky nadále běží až do úplného splacení dluhu?“

Věc C-94/17

- 30 Dne 11. ledna 1999 uzavřel R. Escobedo Cortés s Caja de Ahorros del Mediterráneo, nyní Banco de Sabadell, smlouvu o hypotečním úvěru ve výši 17 633,70 eura, splatném v měsíčních splátkách. Články 3 a 3a této smlouvy stanovily sazbu běžných úroků ve výši 5,5 % p. a., s výhradou změny po prvním roce. V rozhodné době z hlediska skutečností v původním řízení činila tato úroková sazba 4,75 % p. a. Článek 6 této smlouvy stanovil sazbu úroků z prodlení na 25 % p. a.
- 31 Rafael Escobedo Cortés, který se dostal do prodlení se splácením, podal u Juzgado de Primera Instancia (soud prvního stupně, Španělsko) žalobu proti Banco de Sabadell, kterou se domáhal prohlášení neplatnosti zejména posledně uvedeného ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy.
- 32 Uvedený soud prohlásil uvedené ujednání za zneužívající, a v důsledku toho usoudil, že použitá sazba úroků z prodlení má být snížena na úroveň stanovenou v čl. 114 odst. 3 Ley Hipotecaria (hypoteční zákon), ve znění zákona 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zákon 1/2013 o opatřeních k posílení ochrany hypotečních dlužníků, restrukturalizace dluhu a sociálního nájmu) ze dne 14. května 2013 (BOE č. 116 ze dne 15. května 2013, s. 36373), která odpovídá trojnásobku zákonné úrokové sazby. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno v odvolacím řízení rozhodnutím Audiencia Provincial de Alicante (provinciální soud v Alicante, Španělsko) ze dne 18. září 2014.
- 33 Rafael Escobedo Cortés podal k předkládajícímu soudu, kterým je Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), proti posledně uvedenému rozsudku kasační opravný prostředek z důvodu, že jím byl porušen čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13. Tvrdí totiž, že jelikož ujednání smlouvy o úvěru dotčené ve věci v původním řízení, které stanoví sazbu úroků z prodlení, bylo prohlášeno za zneužívající, nemohou již být na základě této smlouvy uloženy úroky z prodlení ani běžné úroky.
- 34 Podle předkládajícího soudu tento opravný prostředek poukazuje na pochybnosti ohledně výkladu několika ustanovení této směrnice, jejichž použití je nezbytné k rozhodnutí o něm, pokud jde o konstatování zneužívající povahy tohoto ujednání a jejich důsledků. Přetrvává především nejistota o slučitelnosti jeho judikatury, která plyne z rozsudků ze dne 22. dubna 2015, 7. a 8. září 2015, jakož i z rozsudků ze dne 23. prosince 2015, 18. února 2016 a 3. června 2016 uvedených v bodě 21 tohoto rozsudku, s uvedenou směrnicí.
- 35 Za těchto podmínek se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání článek 3 ve spojení s bodem 1 písm. e) přílohy a čl. 4 odst. 1 směrnice [93/13] takové judikatuře, podle které ujednání obsažené ve smlouvě o úvěru, jež stanoví sazbu úroků z prodlení překračující o více než dva procentní body roční sazbu [běžných] úroků stanovených ve smlouvě, představuje nepřiměřeně vysokou náhradu, k níž je zavázán spotřebitel v prodlení se splácením, a je tudíž zneužívající?
- 2) Brání článek 3 ve spojení s bodem 1 písm. e) přílohy směrnice [93/13], jakož i čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 této směrnice takové judikatuře, která pro posuzování zneužívající povahy ujednání obsaženého ve smlouvě o úvěru, jež stanoví sazbu úroků z prodlení, označuje za předmět přezkumu zneužívající povahy přírážku, o kterou je tato sazba úroku zvýšena vůči [běžné] úrokové sazbě, protože tato přírážka představuje „nepřiměřeně vysokou náhradu, k níž je zavázán spotřebitel, který neplní své závazky“, a která stanoví, že důsledkem prohlášení daného ujednání za zneužívající musí být úplné vyrušení této přírážky, takže do doby splacení úvěru nadále běží pouze [běžné] úroky?

- 3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku, musí mít zrušení ujednání stanovícího sazbu úroků z prodlení, z důvodu jeho zneužívající povahy, jiné účinky, aby byly se směrnicí [93/13] slučitelné, jako například úplné vyloučení vzniku nároku na úroky – a to jak na úroky [běžné], tak na úroky z prodlení – nebo vznik nároku na úrok v zákonné výši, když dlužník neplní svou povinnost hradit splátky úvěru ve smluvně stanovených lhůtách?“

Řízení před Soudním dvorem

- 36 Usneseními ze dne 13. července 2016 a ze dne 5. dubna 2017 zamítl předseda Soudního dvora žádosti Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně) a Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) o projednání věcí C-96/16 a C-94/17 ve zrychleném řízení upraveném v článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a v čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora.
- 37 Usnesením Soudního dvora ze dne 21. listopadu 2017 byly obě věci spojeny pro účely ústní části řízení a rozsudku.

K předběžným otázkám

K první otázce písm. a) a první otázce písm. b) ve věci C-96/16

- 38 Podstatou první otázky písm. a) a první otázky písm. b) ve věci C-96/16, které je třeba posoudit společně, je, zda směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání postupu prodávajícího nebo poskytovatele, který spočívá v postoupení nebo nabytí pohledávky, kterou má vůči dlužníkovi, aniž je možnost takového postoupení stanovena ve smlouvě o úvěru uzavřené s tímto spotřebitelem, aniž je spotřebitel předem uvědomen o tomto postoupení nebo s ním vysloví souhlas a aniž má spotřebitel možnost odkoupit svůj dluh, který by takto zanikl, tím, že zaplatí postupníkovi částku, kterou zaplatil za uvedené postoupení, navýšenou o příslušné úroky a náklady.
- 39 Jak uvedl v této souvislosti generální advokát v bodě 43 svého stanoviska, ze znění čl. 1 odst. 1 a čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i z obecné systematiky této směrnice vyplývá, že se tato směrnice uplatní pouze na smluvní ujednání, a nikoli na pouhé praktické postupy.
- 40 V daném případě přitom z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žádné ujednání ve smlouvách dotčených v původním řízení nestanoví ani nezahrnuje možnost, aby Banca Santander postoupila třetí osobě pohledávku, kterou má vůči dlužníkům v původním řízení, jakož i případné právo takových dlužníků odkoupit svůj dluh od této třetí osoby. Toto postoupení pohledávky se tedy uskutečnilo na základě relevantních ustanovení občanského zákoníku.
- 41 Z toho vyplývá, že se uvedená směrnice nepoužije na praktiky popsané v první otázce písm. a) a v první otázce písm. b) ve věci C-96/16, když v této souvislosti chybí jakékoli smluvní ujednání.
- 42 Pokud se předkládající soud snaží těmito otázkami zjistit, zda směrnice 93/13 brání vnitrostátním ustanovením upravujícím postoupení pohledávky, jakož i nahrazení postupitele postupníkem v probíhajících soudních řízeních, která jsou upravena v článku 1535 občanského zákoníku, jakož i v člancích 17 a 540 občanského soudního řádu, jelikož nezaručují dostatečnou ochranu zájmů spotřebitelů z důvodů připomenutých v bodě 26 tohoto rozsudku, je nezbytné uvést, že podle čl. 1 odst. 2 této směrnice nejsou smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy, předmětem jejich ustanovení.
- 43 Podle ustálené judikatury Soudního dvora, jak vyplývá z třináctého bodu odůvodnění směrnice 93/13, se vyloučení z působnosti této směrnice stanovené v jejím čl. 1 odst. 2 vztahuje na ustanovení vnitrostátního práva, jež se použijí na smluvní strany nezávisle na jejich volbě, a ta, která se použijí

automaticky, tj. v případě neexistence odlišného ujednání smluvních stran v tomto ohledu. Důvodem k tomuto vyloučení byl legitimní předpoklad, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi právy a závazky smluvních stran určitých smluv, což je rovnováha, kterou výslovně zamýšlel chránit unijní zákonodárce (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 7. prosince 2017, Woonhaven Antwerpen, C-446/17, nezveřejněné, EU:C:2017:954, body 25 a 26, jakož i citovaná judikatura).

- 44 Z judikatury Soudního dvora v podstatě vyplývá, že uvedené vyloučení zahrnuje jiné kogentní právní a správní předpisy, než jsou ty, které se vztahují na kontrolu zneužívajících ujednání, a zejména ty, které se týkají rozsahu pravomoci vnitrostátního soudu posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 7. prosince 2017, Woonhaven Antwerpen, C-446/17, nezveřejněné, EU:C:2017:954, bod 27, jakož i citovaná judikatura).
- 45 V usnesení ze dne 5. července 2016, Banco Popular Español a PL Salvador (C-7/16, nezveřejněné, EU:C:2016:523, body 24 až 27) již Soudní dvůr ve světle této judikatury rozhodl, že se vyloučení upravené v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 vztahuje na takové vnitrostátní ustanovení, jako je článek 1535 občanského zákoníku z důvodu, že tento článek představuje kogentní ustanovení a netýká se rozsahu pravomoci vnitrostátního soudu posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání. K posledně uvedenému je třeba obecně dodat, že uvedený článek 1535 se podle všeho nevztahuje na kontrolu zneužívajících ujednání.
- 46 Podle informací obsažených v předkládacím rozhodnutí je tomu tak podle všeho i v případě článků 17 a 540 občanského soudního řádu, což však musí ověřit předkládající soud.
- 47 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku písm. a) a první otázku písm. b) ve věci C-96/16 odpovědět tak, že směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že se nevztahuje na postup prodávajícího nebo poskytovatele, který spočívá v postoupení nebo nabytí pohledávky, kterou má vůči dlužníkovi, aniž je možnost takového postoupení stanovena ve smlouvě o úvěru uzavřené s tímto spotřebitelem, aniž je spotřebitel předem uvědomen o tomto postoupení nebo s ním vysloví souhlas a aniž má spotřebitel možnost odkoupit svůj dluh, který by takto zanikl, tím, že zaplatí postupníkovi částku, kterou zaplatil za uvedené postoupení, navýšenou o příslušné úroky a náklady. Dále se tato směrnice nevztahuje ani na taková vnitrostátní ustanovení, jako jsou ustanovení obsažená v článku 1535 občanského zákoníku, jakož i v člancích 17 a 540 občanského soudního řádu, která takovou možnost odkupu zahrnují a upravují nahrazení postupitele postupníkem v probíhajících soudních řízeních.

Ke druhé otázce písm. a) ve věci C-96/16 a k první otázce ve věci C-94/17

- 48 Podstatou druhé otázky písm. a) ve věci C-96/16 a první otázky ve věci C-94/17, položených předkládajícími soudy je, zda směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), která je dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je nesjednané ujednání ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem stanovící použitelnou sazbu úroků z prodlení zneužívající povahy z důvodu, že spotřebiteli v případě prodlení se splácením dluhu ukládá nepřiměřeně vysokou náhradu, pokud tato sazba překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků stanovených v této smlouvě.

K přípustnosti

- 49 Jak Banco Santander a španělská vláda ve věci C-96/16, tak Banco de Sabadell ve věci C-94/17 namítají nepřípustnost otázek uvedených v předchozím bodě tohoto rozsudku z důvodu, že se týkají čistě hypotetického problému.

- 50 V této souvislosti je třeba připomenout, že v rámci řízení podle článku 267 SFEU, které je založeno na jasném rozdělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Proto, týkají-li se položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 19 a citovaná judikatura).
- 51 Na takové otázky se totiž vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnout o předběžné otázce, pokud nejsou dodrženy požadavky na obsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které jsou uvedeny v článku 94 jednacího řádu Soudního dvora, pokud je zjevné, že výklad nebo posouzení platnosti unijního pravidla, o které vnitrostátní soud žádá, nemají žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo jestliže se jedná o hypotetický problém (rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 20 a citovaná judikatura).
- 52 V projednávaném případě přitom zaprvé stran druhé otázky písm. a) ve věci C-96/16 z předkládacího rozhodnutí v této věci vyplývá, že se předkládající soud dosud s konečnou platností nevyslovil ke zneužívajícímu charakteru smluvních ujednání dotčených ve věci v původním řízení, která stanoví sazbu úroků z prodlení. Jak také uvedl generální advokát v bodě 53 svého stanoviska, z tohoto rozhodnutí vyplývá, že předkládající soud chce hlavně zjistit, zda je kritérium vyvozené Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), které bylo připomenuto v bodě 18 tohoto rozsudku, slučitelné se systémem ochrany spotřebitelů vytvořeným směrnicí 93/13, jelikož se používá objektivně a automaticky, aniž by vnitrostátní soud, který o věci rozhoduje, mohl zohlednit všechny okolnosti projednávaného případu. Odpověď na uvedenou otázku by byla pro uvedený soud užitečná zejména za účelem určení, o jaké skutečnosti se musí opírat, aby mohl ověřit zneužívající povahu ujednání ve věci v původním řízení.
- 53 Ani pokud jde zadruhé o první otázku ve věci C-94/17, není nijak zjevné, že by tato otázka neměla žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo že by se jednalo o čistě hypotetický problém. Jak uvedl generální advokát v bodě 54 svého stanoviska, předkládající soud v podstatě uvedl, že ačkoli se opravný prostředek, který mu byl předložen, vztahuje konkrétně k důsledkům zneužívající povahy ujednání dotčeného v původním řízení, vyjadřuje taktéž pochybnosti ohledně výkladu ustanovení směrnice 93/13 týkajících se zjišťování této povahy. Mimoto nelze vyloučit, že podle španělského práva tento soud může nebo musí přezkoumat z úřední povinnosti takovou povahu v rámci opravného prostředku, který projednává, a zvláště pak kritéria, podle nichž má být taková povaha určena – což je otázka, která podle všeho nebyla ještě s konečnou platností rozhodnuta – a to tím spíše, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora musí být otázka, zda má být smluvní ujednání prohlášeno za zneužívající, považována za otázku veřejného pořádku, přičemž vnitrostátní soud je povinen, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, z úřední povinnosti zkoumat zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 44, a ze dne 30. května 2013, Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, body 40, 41 a 44).
- 54 Druhá otázka písm. a) ve věci C-96/16 a první otázka ve věci C-94/17 jsou tedy přípustné.

K věci samé

– Úvodní poznámky

- 55 Podle názoru Banco Santander, jakož i Banco de Sabadell není kritérium vyvozené v judikatuře Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) dotčené ve věci v původním řízení, které je uvedeno v bodě 18 tohoto rozsudku, závazné. Tyto bankovní instituce tvrdí, že ačkoli španělské soudy v praxi toto kritérium podle všeho automaticky aplikovaly, může se od něj vnitrostátní soud vždy odchýlit, pokud to odůvodňují okolnosti projednávané věci.
- 56 Na jednání před Soudním dvorem navíc španělská vláda uvedla, že judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) doplňuje vnitrostátní právní řád, jelikož zajišťuje jednotný výklad zákonů vnitrostátními soudy. Podle tvrzení této vlády však tato judikatura nemá závazný či povinný charakter v tom smyslu, že nepůsobí normativně *erga omnes*, nemá sílu zákona a není v tomto právním řádu pramenem práva. Soudy nižšího stupně se od ní mohou odchýlit a pokusit se přimět Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) k její změně. Uvedená vláda dodala, že tato judikatura má nicméně sílu vzoru, který je třeba následovat, v tom smyslu, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) může rozhodnutí vnitrostátních soudů nižších stupňů zrušit, pokud se od této judikatury odchýlí.
- 57 V této souvislosti je třeba připomenout, že Soudní dvůr musí při výkladu ustanovení vnitrostátního právního řádu v zásadě vycházet z posouzení vyplývajícího z předkládacího rozhodnutí. Podle ustálené judikatury nemá totiž Soudní dvůr pravomoc vykládat vnitrostátní právo členského státu (rozsudek ze dne 16. února 2017, Agro Foreign Trade & Agency, C-507/15, EU:C:2017:129, bod 23 a citovaná judikatura).
- 58 Jak přitom uvedl generální advokát v bodech 65 až 67 svého stanoviska, z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že podle předkládajících soudů formuloval Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v judikatuře dotčené ve věci v původním řízení nevyvratitelnou domněnku, podle níž je zneužívající to smluvní ujednání, které splňuje kritérium uvedené v bodě 18 tohoto rozsudku.
- 59 Z těchto rozhodnutí, jakož i úvah uvedených v bodě 56 tohoto rozsudku ostatně rovněž v podstatě vyplývá, že nelze vyloučit závazný charakter této judikatury pro španělské soudy nižších stupňů, jelikož ty mají povinnost takové ujednání prohlásit za zneužívající, jinak hrozí, že jejich rozhodnutí Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v řízení o kasačním opravném prostředku zruší.
- 60 Za těchto podmínek musí Soudní dvůr na položené otázky odpovědět a vycházet při tom z předpokladů popsanych v obou předchozích bodech tohoto rozsudku.
- 61 Kromě toho je nezbytné uvést, že ačkoli z judikatury Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) dotčené ve věci v původním řízení vyplývá, že každé ujednání splňující kritérium uvedené v bodě 18 tohoto rozsudku se považuje za zneužívající, tato judikatura naopak podle všeho nezbavuje vnitrostátní soudy možnosti považovat za zneužívající i určité ujednání smlouvy o úvěru uzavřené se spotřebitelem, jež toto kritérium nesplňuje, tedy ujednání stanovící sazbu úroků z prodlení nepřekračující sazbu běžných úroků stanovenou smlouvou o více než dva procentní body, a případně jej nepoužít, což musí ověřit předkládající soudy.

– K odpovědi na druhou otázku písm. a) ve věci C-96/16 a první otázku ve věci C-94/17

- 62 Za účelem odpovědi na položené otázky je třeba nejprve uvést, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) se při vymezení kritéria uvedeného v bodě 18 tohoto rozsudku opíral zjevně o vodítka poskytnutá Soudním dvorem k posouzení případné zneužívající povahy smluvního ujednání, což musí ověřit předkládající soudy.

- 63 Z úvah uvedených v bodech 17 až 19 tohoto rozsudku, jakož i ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, vyplývá, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) posuzoval pro tyto účely vnitrostátní pravidla platná v různých právních oblastech a snažil se určit výši sazby úroků z prodlení, s níž by mohl na konci individuálního vyjednávání rozumně souhlasit spotřebitel, s nímž je jednáno poctivě a spravedlivě, a která by zároveň zachovávala funkci těchto úroků, jíž je zejména odradit od prodlení se splácením a odškodnit přiměřeným způsobem věřitele v případě takových prodlení. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) tedy podle všeho dodržel požadavky připomenuté zejména v rozsudku ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, body 68, 69, 71 a 74).
- 64 Pokud jde o otázku, zda směrnice 93/13 brání použití takového kritéria formulovaného judikaturou, jako je kritérium uvedené v bodě 18 tohoto rozsudku, z něhož vyplývá, že pro každé smluvní ujednání, které toto kritérium splňuje, platí nevyvratitelná právní domněnka o jeho zneužívající povaze, je třeba připomenout, že tato směrnice vychází z předpokladu, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče vyjednávací síly i úrovně informovanosti (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Biuro podróży „Partner“, C-119/15, EU:C:2016:987, bod 28 a citovaná judikatura).
- 65 S ohledem na takové nerovné postavení stanoví uvedená směrnice v čl. 3 odst. 1 zákaz standardizovaných ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran vyplývajících z dané smlouvy v neprospěch spotřebitele (rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 42).
- 66 Vnitrostátní soud musí ověřit, zda smluvní ujednání, o kterých rozhoduje, musí být kvalifikována jako zneužívající, a zohlednit přitom v souladu s čl. 4 odst. 1 této směrnice všechny okolnosti projednávané věci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 71).
- 67 Soudní dvůr z těchto ustanovení, jakož i z čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 vyvodil, že brání vnitrostátní právní úpravě definující kritérium, podle něhož musí být posuzována zneužívající povaha smluvního ujednání, v případě, že tato právní úprava znemožňuje vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o ujednání, jež toto kritérium nespĺňuje, tuto zneužívající povahu posoudit, a případně prohlásit toto ujednání za zneužívající a nepoužít je (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Unicaja Banco a Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, EU:C:2015:21, body 28 až 42). Jak bylo popsáno v bodě 61 tohoto rozsudku, není nicméně zjevné, že by takový účinek měla judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), která je dotčená ve věci v původním řízení.
- 68 Jak v této souvislosti v podstatě uvedl generální advokát v bodě 60 svého stanoviska, nelze vyloučit, že takové soudy vyšších instancí členského státu, jako je Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), mohou při sjednocování výkladu práva a v zájmu právní jistoty vypracovat při dodržení směrnice 93/13 určitá kritéria, podle nichž musí soudy nižších stupňů posuzovat zneužívající povahu smluvních ujednání.
- 69 Ačkoli judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) dotčená ve věci v původním řízení nespádá podle všeho pod přísnější ustanovení, která mohou být přijata členskými státy na základě článku 8 této směrnice za účelem zajištění vyšší ochrany spotřebitele, jelikož – jak uvedla španělská vláda na jednání před Soudním dvorem – zejména nemá sílu zákona ani nepředstavuje pramen práva ve španělském právním řádu, nic to nemění na tom, že vytvoření takového kritéria judikaturou, jako je kritérium vyvozené v projednávaném případě Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), spadá pod cíl ochrany spotřebitelů sledovaný uvedenou směrnicí. Z článku 3 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i její obecné systematiky totiž vyplývá, že jejím cílem není ani tak zaručit celkovou smluvní rovnováhu mezi právy a povinnostmi smluvních stran, jako spíše zabránit tomu, aby docházelo k nerovnováze mezi těmito právy a těmito povinnostmi na úkor spotřebitelů.
- 70 Z toho vyplývá, že uvedená směrnice vytvoření takového kritéria nebrání.

- 71 Na druhou otázku písm. a) ve věci C-96/16 a na první otázku ve věci C-94/17 je třeba odpovědět tak, že směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), která je dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je nesjednané ujednání ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem stanoví použitelnou sazbu úroků z prodlení zneužívající povahy z důvodu, že spotřebiteli v případě prodlení se splácením dluhu ukládá nepřiměřeně vysokou náhradu, pokud tato sazba překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků stanovených v této smlouvě.

Ke druhé otázce písm. b) ve věci C-96/16 a druhé otázce ve věci C-94/17

- 72 Podstatou druhé otázky písm. b) ve věci C-96/16 a druhé otázky ve věci C-94/17, položených předkládajícími soudy, je, zda směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) dotčená ve věci v původním řízení, podle níž důsledek zneužívající povahy nesjednaného ujednání, které je obsaženo ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem, stanoví úroky z prodlení, spočívá v úplném vyrušení těchto úroků, avšak běžné úroky stanovené v této smlouvě běží i nadále.
- 73 Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba připomenout, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o zneužívajícím smluvním ujednání, musí v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 pouze toto ujednání nepoužít, aby vůči spotřebiteli nevyvolávalo závazné účinky, avšak nemá pravomoc měnit jeho obsah. Kromě změny vyplývající ze zrušení uvedeného ujednání musí totiž tato smlouva v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná (rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 71 a citovaná judikatura).
- 74 Soudní dvůr sice uznal, že vnitrostátní soud může zneužívající ujednání nahradit dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva, avšak z jeho judikatury vyplývá, že tato možnost je omezena na případy, v nichž by byl soud nucen z důvodu neplatnosti tohoto ujednání zrušit smlouvu v plném rozsahu, čímž by spotřebitele vystavil důsledkům, které by ho penalizovaly. Jak Soudní dvůr v tomto ohledu judikoval, zrušení ujednání smlouvy o úvěru stanovícího použitelnou sazbu úroků z prodlení nemůže mít negativní důsledky pro dotyčného spotřebitele, neboť částky, které může věřitel od posledně uvedeného požadovat, budou nezbytně nižší, nebudou-li tyto úroky z prodlení uplatněny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Unicaja Banco a Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 et C-487/13, EU:C:2015:21, body 33 a 34).
- 75 Směrnice 93/13 navíc nevyžaduje, aby kromě ujednání prohlášeného za zneužívající vyloučil vnitrostátní soud ta, která nebyla jako zneužívající kvalifikována. Cílem sledovaným touto směrnicí je totiž ochrana spotřebitele a nastolení rovnováhy mezi smluvními stranami vyloučením použití ujednání považovaných za zneužívající a zároveň v zásadě ponechat ostatní ujednání dotčené smlouvy v platnosti (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. května 2013, Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, bod 46, a ze dne 31. května 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, bod 32).
- 76 Z uvedené směrnice především nevyplývá, že nepoužití či zrušení ujednání smlouvy o úvěru, které stanoví sazbu úroků z prodlení, z důvodu jeho zneužívající povahy, by mělo vést i k nepoužití či zrušení smluvního ujednání, které stanoví sazbu běžných úroků, a to tím spíše, že tato dvě rozdílná ujednání musí být jasně odlišena. V tomto ohledu je totiž třeba uvést, že – jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí ve věci C-94/17 – cílem úroků z prodlení je sankcionovat nesplnění povinnosti dlužníkem splatit půjčku ve smluvně sjednaných splátkách, odradit tohoto dlužníka od prodlení s plněním svých povinností a případně odškodnit věřitele za újmu, která mu vznikla v důsledku prodlení se splácením. Naopak běžné úroky mají funkci protiplnění za poskytnutí určité částky peněz věřitelem až do jejího splacení.

- 77 Jak uvedl generální advokát v bodě 90 svého stanoviska, tento závěr je třeba použít bez ohledu na to, jakým způsobem jsou vypracována smluvní ujednání stanovící sazbu úroků z prodlení a smluvní ujednání stanovící sazbu běžných úroků. Především pak tato ujednání platí nejen, když je sazba úroků z prodlení stanovena odděleně od sazby běžných úroků v odlišném ujednání, ale i tehdy, pokud je sazba úroků z prodlení stanovena ve formě navýšení sazby běžných úroků o určité procentní body. V tomto posledně uvedeném případě, kdy zneužívající ujednání spočívá v tomto navýšení, vyžaduje směrnice 93/13 pouze vyrušení uvedeného navýšení.
- 78 S výhradou ověření, které musí provést předkládající soudy, vyplývá v projednávaném případě z předkládacích rozhodnutí, že řešení obsažené v judikatuře Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve věci v původním řízení vede k tomu, že vnitrostátní soud, jenž konstatoval zneužívající povahu ujednání smlouvy o úvěru, které stanoví sazbu úroků z prodlení, vyloučí pouze použití tohoto ujednání nebo navýšení těchto úroků ve srovnání s běžnými úroky, aniž má možnost uvedené ujednání nahradit dispozitivními legislativními ustanoveními nebo dotčené ujednání změnit, a zároveň ponechá v platnosti ostatní ujednání této smlouvy, a to především ta, jež se týkají běžných úroků.
- 79 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku písm. b) ve věci C-96/16 a druhou otázku ve věci C-94/17 odpovědět tak, že směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), která je dotčená ve věci v původním řízení, podle níž důsledek zneužívající povahy nesjednaného ujednání, které je obsaženo ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem, stanovící úroky z prodlení, spočívá v úplném vyrušení těchto úroků, avšak běžné úroky stanovené v této smlouvě běží i nadále.

Ke třetí otázce ve věci C-94/17

- 80 S ohledem na zápornou odpověď na druhou otázku ve věci C-94/17 není třeba na třetí otázku položenou v uvedené věci odpovídat.

K nákladům řízení

- 81 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

- 1) **Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že se nevztahuje na postup prodávajícího nebo poskytovatele, který spočívá v postoupení nebo nabytí pohledávky, kterou má vůči dlužníkovi, aniž je možnost takového postoupení stanovena ve smlouvě o úvěru uzavřené s tímto spotřebitelem, aniž je spotřebitel předem uvědomen o tomto postoupení nebo s ním vysloví souhlas a aniž má spotřebitel možnost odkoupit svůj dluh, který by takto zanikl, tím, že zaplatí postupníkovi částku, kterou zaplatil za uvedené postoupení, navýšenou o příslušné úroky a náklady. Dále se tato směrnice nevztahuje ani na taková vnitrostátní ustanovení, jako jsou ustanovení obsažená v článku 1535 Código Civil (občanský zákoník), jakož i v člancích 17 a 540 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon 1/2000 občanský soudní řád) ze dne 7. ledna 2000, která takovou možnost odkupu zahrnují a upravují nahrazení postupitele postupníkem v probíhajících soudních řízeních.**

- 2) Směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko), která je dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je nesjednané ujednání ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem stanoví použitelnou sazbu úroků z prodlení zneužívající povahy z důvodu, že spotřebiteli v případě prodlení se splácením dluhu ukládá nepřiměřeně vysokou náhradu, pokud tato sazba překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků stanovených v této smlouvě.
- 3) Směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko), která je dotčená ve věci v původním řízení, podle níž důsledek zneužívající povahy nesjednaného ujednání, které je obsaženo ve smlouvě o úvěru uzavřené se spotřebitelem, stanoví úroky z prodlení, spočívá v úplném vyrušení těchto úroků, avšak běžné úroky stanovené v této smlouvě běží i nadále.

Podpisy.